

ÎNAINTEA LUI SHAKESPEARE: PEELE ȘI GREENE

GEORGE PEELE – REPERE BIO-BIBLIOGRAFICE

George Peele s-a născut în iulie 1556 în Londra. A murit în noiembrie 1596, de „frenție”, dacă e să-i dăm crezare scriitorului elisabetan Francis Meres. După studii oxfordiene încununată cu o diplomă B.A. în 1577 și una M.A. în 1579, revine la Londra, unde, în 1580, se însoară cu Anne Cooke, o tânără de numai șaisprezece ani. Numeroase pamflete și culegeri de anecdote din epocă conturează portretul unui boem, al unui destrăbălat care a știut să guste toate plăcerile vieții – și nu o dată în chiar compania lui Robert Greene, un alt mare boem al anilor 1580–1590. Documente de epocă arată că autorul s-ar fi căsătorit mai târziu cu o anume Mary Gates sau Mary Yates, văduva unui veteran de război, dar nu se știe dacă mirele din registrul căsătoriilor este poetul și dramaturgul inclus în volumul de față sau o altă persoană cu același nume, un meșteșugar ce avea să decedeze în anul 1604.

Ca scriitor, Peele s-a remarcat ca traducător de literatură clasică (a tradus, de pildă, *Ifigenia* lui Euripide), autor de poezii ocazionale și spectacole dedicate unor personalități sau evenimente speciale, dar, mai ales, ca dramaturg. Alături de Marlowe, Kyd și

Greene, George Peele este unul dintre corifeii teatrului elisabetan, unul dintre marii inovatori ai genului dramatic din istoria literaturii engleze. Robert Greene chiar îl considera „în unele privințe mai grozav [decât Marlowe și Nashe], în altele cu nimic inferior lor”¹. Ca în cazul majorității dramaturgilor din epocă, atribuirea paternității unor texte comportă inevitabile riscuri. Sărimd peste unele ipoteze riscante, nevalidate în unanimitate, putem afirma că Peele este, cu certitudine, autorul mai multor piese de succes în epocă, precum *The Arraignment of Paris* (*Judecata lui Paris*, 1581), *The Troublesome Reign of King John* (*Stânjenitoarea domnie a regelui Ioan*, 1589; publicată prima oară în 1591), *The Battle of Alcazar* (*Bătălia de la Alcazar*, cunoscută în epocă și sub titlul *Muly Mulocco*, 1591; publicată prima oară în 1594), *Eduard I* (publicată în 1593), *The Love of King David and Fair Bethsabe* (*Iubirea regelui David și a frumoasei Batșeba*, publicată postum, în anul 1599 – o alegorie în care eroii eponimi au fost identificați drept Robert Dudley, conte de Leicester, și regina Elisabeta I, în timp ce destinul lui Absalom trimitea la tragicul destin al reginei scoțiene Maria Stuart), *The Old Wives' Tale* (*La gura sobei*, publicată postum, în 1595).

Cireșa pe tortul creației dramatice a lui Peele este, cu siguranță, *Mucedorus*, a cărei paternitate i-a fost doar recent atribuită. Data compoziției pare să fi fost anul 1590, iar succesul constant de *box-office* din următoarele decenii (!) a făcut ca această piesă să apară în numărul cel mai mare de ediții din întregul repertoriu elisabetan și iacobit, fiind publicată în nu mai puțin de șaisprezece ediții *in-cuarto* între 1598–1688. Piesa abundă în ingrediente pe care Shakespeare n-a ezitat să le valorifice în creațiile proprii: travestiuri multiple, identități volatile, prezența unui urs

1. Robert Greene *apud* Marie Loughlin, Sandra Bell, Patricia Brace, ed., *The Broadview Anthology of Sixteenth-Century Poetry and Prose*, Broadview Press, Peterborough, 2011, p. 1037.

pe scenă, răsturnări de situație. Despre piesele scrise de Peele în colaborare cu contemporanii săi, printre ei și Shakespeare, vom discuta în capitolul final al postfeței. Iar exemplele pot continua la nesfârșit.

ROBERT GREENE – REPERE BIO-BIBLIOGRAFICE

În istoria literaturii engleze, Robert Greene rămâne celebru, în primul rând, pentru atacul lansat în septembrie 1592, în pamfletul *A Groat's Worth of Wit Bought with a Million of Repentance* (*Minte de doi bani cumpărată cu un milion de căințe*), împotriva lui Shakespeare, pe care îl denunță ca practicant al cămătăriei și pe care îl descrie drept „un parvenit, o cioară înfrumusețată cu penele noastre, care, cu a sa inimă de tigru învelită într-o piele de actor, își închipuie că-i în stare să scrie un vers alb bombastic asemenea celor mai buni dintre voi; și, fiind un desăvârșit *Johannes factotum*, se socotește, cu un fumurare, singurul scutură-scenă din întreaga țară.” Greene, care, în același pamflet scris pe patul de moarte, îl denunțase și pe Christopher Marlowe drept ateu, are merite literare pe care posteritatea nu i le poate contesta. Autor al unei opere variate, cu contribuții importante la dezvoltarea romanului și a teatrului englez, Greene face parte dintr-o pleiadă de precursori imediați (Kyd, Marlowe, Nashe, Peele) ce au influențat în mod decisiv cariera teatrală a lui Shakespeare, oferindu-i jaloane și repere artistice pe care acesta avea să le valorifice în piesele scrise după 1593.

Născut în iulie 1558 la Norwich, Greene a urmat cursurile Colegiului Saint John's din Cambridge, pe care le-a absolvit în 1580. În 1583 absolvă și cursurile de masterat ale aceluiași colegiu. Despre anii de studenție se știe că a fost, mai degrabă, un student mediocru și că, în 1582, s-a transferat la Colegiul Clare, situație fără precedent în analele Universității din Cambridge.

Curând se stabilește la Londra, unde publică douăzeci și cinci de scrieri în proză și devine „primul autor celebru” din istoria Angliei². În semn de recunoaștere a valorii operei sale literare și dramatice, în 1588 primește o diplomă M.A., probabil onorifică, din partea Universității din Oxford.

Despre viața personală a lui Greene nu se cunosc prea multe lucruri. Se știe doar că și-a părăsit soția și a trăit în concubinaj cu o prostituată, sora unui temut interlop cunoscut sub numele de Cutting Ball. Stilul de viață dezordonat, boem, și excesele de tot felul aveau să-i grăbească sfârșitul, Greene murind la vârsta de numai treizeci și patru de ani. Anthony Burgess l-a immortalizat în ipostaza de înger căzut în romanul *A Dead Man in Deptford* (*Moartea la Deptford*), cea mai reușită biografie romanțată a marelui Christopher Marlowe:

Kit îl privi atent pe Robert Greene. Îl văzuse la Cambridge destul de des, profan și el, adesea beat, înjurând în draci, își lua masteratul la Clare College în timp ce Kit era în anul patru la Corpus Christi. Acum trebuia să aibă ca la vreo treizeci de ani, dar părea mai bătrân. Barba lui roșcovană era ascuțită ca fleșa unei turle oglindite pe suprafața unui lac; părul, netuns, îi stătea vâlvoi, indicând toate punctele busolei. Dinții își dezvăluiau coroanele găunoase, iar unghiile, roase îndelung, îi găzduiau unsoarea pe care o zgredăna când se scărpină de păduchi. Ciorapii îi erau din mătase, dar se vedea că-s deșirați, iar mantia înnodată pe piept, dar lăsată să cadă peste umeri, era de un verde jalnic, pătat în fel și chip, ce aducea cu rahatul de rață³.

2. L. H. Newcomb, „Greene, Robert” (2004), *Oxford Dictionary of National Biography* (online edition).

3. Anthony Burgess, *Moartea la Deptford*, trad. rom. de G. Volceanov, Editura Humanitas Fiction, București, 2015, pp. 147-148.

Ca „un tip care-și face veacul cu o bodroanță al cărei frate e panacotar și care a zămislit un țânc”⁴, așadar, ca bun cunoscător al lumii interlope londoneze, Greene a scris mai multe pamflete ce dezvăluie fața nevăzută a Londrei și reprezintă avertismente pentru cetățenii onești, precedându-l astfel pe Daniel Defoe cu al său roman *Colonelul Jack*. Cuvintele-cheie în titlul acestor pamflete sunt *cozenage* (pungășie) și sinonimul său, *cony-catching*.

Alături de John Lyly, autorul romanului de mare succes *Euphues*, de Thomas Nashe, autor, printre altele, al romanului picaresc *The Unfortunate Traveller or The Life of Jack Wilton*⁵, și de Thomas Lodge, autor al romanului *Rosalynde* (sursa primară a comediei *Cum vă place* de Shakespeare), Greene a făcut parte din pleiada „spiritelor universitare” ce s-a confundat cu prima generație de romancieri din literatura engleză, iar contribuția sa, de-ar fi să ne referim doar la *Menaphon* (1587) și *Pandosto* (1588), nu este cu nimic mai prejos decât a contemporanilor săi.

Ca dramaturg, norocul pare să-l fi ocolit pe Greene; din nefericire pentru el, a început să scrie pentru scenă după ce Thomas Kyd și Christopher Marlowe se impuseseră deja ca lideri de generație; și-a sfârșit cariera într-un moment când pe scenele londoneze își începea ascensiunea de neoprit cel ce avea să ajungă poetul național al insulelor britanice. Opera dramatică a lui Greene, greu de cuantificat în condițiile în care piesele de teatru, ca produse sub-literare și sub-culturale, erau publicate în epocă fără menționarea autorului pe copertă, cuprinde aproximativ zece titluri. *George-a-Greene, străjerul din Wakefield*, considerat sute de ani creația lui Greene, este în prezent considerată, mai degrabă, o operă anonimă, dar în volumul de față am optat pentru paternitatea tradițional atribuită lui Greene.

4. *Ibidem*, p. 148.

5. O excelentă versiune românească a apărut în traducerea Veronicăi Focșeneanu cu titlul *Peripețiile năpăstuitului călător sau Viața lui Jack Wilton*, Editura Univers, București, 1984.

Deși este o comedie romantică reușită, *Fratele Bacon și fratele Bungay* a avut de suferit prin compararea ei frecventă cu *Doctor Faustus* de Marlowe, despre care se crede că i-a servit drept model în tentativa lui de a scrie o piesă cu „efecte speciale”, cu diavoli sosiți din iad. În compensație, o piesă multă vreme considerată anonimă – unul din răsunătoarele succese de *box-office* ale epocii elisabetane – este vorba despre *Lochrine*, îi este astăzi atribuită lui Robert Greene, deși conține markeri socio-lingvistici ce trădează și participarea lui Marlowe la scrierea ei⁶. Celelalte piese atribuite astăzi lui Robert Greene sunt *The History of Orlando Furioso (Povestea lui Orlando Furioso, 1590)*, *A Looking Glass for London and England (Oglinda Londrei și a Angliei, scrisă în colaborare cu Thomas Lodge, 1590)*, *The Scottish History of James IV (Povestea scoțiană a lui Iacob al IV-lea, 1590)*, *The Comical History of Alphonsus, King of Aragon (Istoria comică a lui Alfons, regele Aragonului, 1590)*, *John of Bordeaux (Jean de Bordeaux, continuare a acțiunii din Fratele Bacon și fratele Bungay, 1592)*, *A Knack to Know a Knave (Talentul de a dibui un ticălos, piesă de mare succes, posibilă colaborare cu Thomas Nashe și Thomas Lodge, 1592)* și *Selimus* (o altă posibilă colaborare cu Thomas Lodge, piesă publicată postum, în 1594).

După cum vom vedea în capitolul final al acestei postfețe, nenumărate fire (vizibile și invizibile) îl leagă pe romancierul și dramaturgul Greene de Shakespeare.

GREENE, PEELE ȘI SHAKESPEARE: SURSE, INFLUENȚE ȘI COLABORĂRI

Am arătat deja cât de îndatorat îi este Shakespeare lui George Peele cel din *Mucedorus*. Și în piesele sale vor apărea personaje

6. Jonathan Hope, *The Authorship of Shakespeare's Plays*, C.U.P., Cambridge, 1994, pp. 126-127, 153.

deghizate, cu identități false (vezi Tranio din *Îmblânzirea scorpiei* sau ducele Vinčențio din *Măsură pentru măsură*); eroi temerari ce ajung în situația de a se căsători cu fiice de rege fără a-și dezvălui sorginea regală (v. Pericle la curtea regelui Simonides în *Pericle*), personaje ce se căiesc pentru faptele lor mârșave (este cazul lui Proteus din *Doi tineri din Verona*) și, în fine... ursul ce-și fugărește victimele umane (ca în *Poveste de iarnă*).

Din *La gura sobei*, Marele Will pare să fi învățat formula piesei-în-piesă, pe care avea s-o reia cu succes în *Îmblânzirea scorpiei*, *Vis de-o noapte-n miezul verii* și *Hamlet*. Comentariile despre teatru, aceste prime exerciții meta-dramatice, vor fi reluate de Shakespeare în *Troilus și Cresida* și *Furtuna*. Reținem și observația lui Leon Levițchi, potrivit căruia „cu mult înainte de *Cavalerul pisălogului zelos* de Beaumont și Fletcher, comedia lui Peele a parodiat piesele curtenesți romantice și a introdus în replici momente de critică literară”⁷. Peele l-a precedat pe Shakespeare ca dramaturg conștient de valoarea exprimării simple și firești⁸; Shakespeare însuși avea să parodieze prețiozitatea limbajului și poeziei curtenesți în comedia satirică *Zadarnicele chinuri ale dragostei*.

Peele poate fi considerat și părintele piesei istorice sau piesei-cronică ce aduce pe scenă personaje și evenimente din istoria Angliei. Succesul lui *Eduard I* l-a determinat pe Marlowe să compună *Eduard al II-lea*, iar succesul acesteia a reprezentat motivul estetic și, nu în ultimul rând, pecuniar care i-a determinat pe același Marlowe, plus Shakespeare și Kyd (cu participarea extraordinară a lui Nashe în calitate de... documentarist!), să scrie *Eduard al III-lea*⁹. *Toate aceste piese au constituit mari succese de*

7. Leon Levițchi, *Istoria literaturii engleze și americane*, Vol. 1, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1985, p. 158.

8. *Ibidem*, p. 159.

9. Cf. Richard Proudfoot, Nicola Bennett, ed., Introduction, în *Edward III*, The Arden Shakespeare, Bloomsbury, London, 2017, p. 89.

box-office, ceea ce l-a determinat pe Thomas Heywood să compună piesa istorică... *Eduard al IV-lea*.

Ba chiar mai mult... Piesa lui Peele despre „stânjenitoarea” domnie a regelui Ioan i-a servit lui Shakespeare ca sursă directă de inspirație (și plagiat!) pentru propria-i piesă intitulată *Regele Ioan*. Shakespeare urmează îndeaproape textul original în primele scene, iar pe parcurs se îndepărtează tot mai mult de acesta, sfârșind prin a realiza o versiune proprie, net superioară originalului¹⁰.

La fel de mult a fost influențat Shakespeare și de către Greene. După cum arată și Leon Levițchi, „ar fi greșit ca piesele lui Greene să fie trecute sub tăcere [...] deși scrise într-un limbaj convențional, cuprind multă poezie, vioiciune și umor. Sunt lipsite de nerv, dar nu și de sentimente profund omenești și de o gingășie pe care o vom regăsi în *Julietta*, *Viola* sau *Innogen*”¹¹. Scena de dragoste din *Fratele Bacon și fratele Bungay*, dintre Lacy și Margaret, urmărită, în oglinda fermecată, de Bacon și prinț, anticipează scena intimă dintre Diomede și Cresida, spionați de Ulise și Troilus în *Troilus și Cresida* (V, 2). Este izbitoare asemănarea dintre bufonul Strumbo din *Lochrine* și Touchstone din *Cum vă place*, doi maeștri ai imitației stilului și jargoanelor folosite de interlocutori din toate clasele și păturile sociale. Michael Bristol se referă, de altfel, la „ușurința cu care Strumbo imită cu exactitate expresii rafinate ce țin de limbajul științei și poeziei, [...] amestecul complex de erudiție și ignoranță crasă”¹². Izbitoare este și asemănarea dintre scena din *Lochrine* (II, 2) în care Strumbo îi face curte țărănuței Dorothy și cea în care Touchstone curtează... o altă țărănuță, pe nume Audrey (*Cum vă place*, III, 3), cei doi bufoni năucindu-și aleasa inimii cu amestecul

10. J. Bate, ed., Introduction, în *Titus Andronicus*, The Arden Shakespeare, ediție revizuită, 2018, pp. 131-133.

11. Leon Levițchi, *op. cit.*, p. 154.

12. Michael Bristol, *Carnival and Theatre*, Routledge, London and New York, 1989, p. 45.

lor de *sermo sublimis* și *sermo humilis*. Iar gestul lui Bacon de a se lepăda de magie (Scena 13) amintește de gestul lui Prospero, din finalul *Furtunii*: „Îmi voi petrece restul vieții, Bungay, / În pietate și am să mă rog / Lui Dumnezeu...”

În fine, mutilarea fizică urmată de un dialog caracterizat de umor negru, din *Titus Andronicus* (III, 1), este o idee împrumutată din *The First Part of the Tragical Reign of Selimus (Prima parte a tragediei domnii a lui Selimus)*, piesă astăzi atribuită lui Robert Greene¹³.

Și să nu uităm că Shakespeare îi datorează lui Greene subiectul piesei sale *Poveste de iarnă* (1611), care nu este altceva decât o dramatizare a romanului *Pandosto*. Spre deosebire de *Hamlet* și *Regele Lear*, unde modifică finalul textelor-sursă și renunță la finalul fericit, „omorându-și” eroii eponimi, în *Poveste de iarnă*, ca în toate creațiile sale târzii generic etichetate drept *romance*-uri, Shakespeare înlocuiește finalul tragic al romanului lui Greene (cu moartea reginei inocente urmată de sinuciderea regelui gelos) și inventează un final jucat sub semnul căinței, al reconcilierii și al reîntregirii familiei.

*

Dar Peele și Greene nu sunt doar furnizori de texte primare, de teme, situații dramatice și tipuri de personaje, ci și... coautori, participanți activi la configurarea canonului shakespeareian! Cu atât mai justificată este prezența lor în seria „Contemporanii lui Shakespeare” inițiată de Editura Tracus Arte. Și este vorba de cel puțin două piese „shakespeareiene” care s-au bucurat de un succes enorm în epocă. Cea dintâi este *Titus Andronicus*. Reiau în paginile următoare istoricul atribuirii paternității acestei piese așa cum a fost sintetizat de către Nicoleta Cinpoș¹⁴.

13. J. Bate, *op. cit.*, pp. 87-88.

14. Nicoleta Cinpoș, „*Titus Andronicus* sau mutațiile valorice din interiorul Canonului shakespeareian”, în William Shakespeare, *Opere*, Vol. 15, Editura Tracus Arte, București, 2019, pp. 7-32.

Piesa a stârnit de-a lungul timpului numeroase controverse; unii exegeți au considerat-o mult prea slabă pentru a fi fost scrisă de Shakespeare; și totuși, ea este menționată pe o listă de tragedii atribuite autorului de către elisabetanul Francis Meres; mai mult, a fost inclusă și în prima ediție *in-folio* a pieselor shakespeariene de la 1623.

George Peele apare în postura de posibil autor al tragediei în 1905, în cartea lui J. M. Robertson *Did Shakespeare Write Titus Andronicus? (A scris Shakespeare Titus Andronicus?)*; ediția Cambridge (1948), îngrijită de John Dover Wilson, enumeră numeroase paralele textuale între prima scenă și alte scrieri ale lui Peele; în ediția Arden din 1953, J. C. Maxwell detectează elemente sintactice specifice lui Peele, ca și folosirea cuvântului rar *palliament*; în 1979, MacDonald P. Jackson subliniază frecvența unor elemente specifice stilului lui Peele în Actul I. În ediția Arden Shakespeare din 1995, Jonathan Bate contestă justetea acestor observații¹⁵, dar... același îngrijitor de ediție avea să dedice un amplu capitol dublei paternități a piesei în ediția Arden din 2018. Bate aduce în discuție un articol scris de H. D. Gray în 1920, în care acesta își punea întrebările: cât și ce anume din *Titus Andronicus* reprezintă contribuția lui Shakespeare la un text în care sunt detectabile prezențele lui George Peele și Robert Greene?

Între 1995–2018 a curs, însă, multă cerneală pe această temă, iar studii mai recente semnate de MacDonald P. Jackson¹⁶,

15. Jonathan Bate, ed., Introduction, în *Titus Andronicus*, The Arden Shakespeare, Cengage Learning, London, 1995, pp. 79-83.

16. MacD. P. Jackson, „Stage Directions and Speech Headings in Act I of *Titus Andronicus* Q (1594): Shakespeare or Peele?”, *Studies in Bibliography*, 49 (1996), pp. 134-148; „Shakespeare’s Brothers and Peele’s Brethren: *Titus Andronicus* Again”, *Notes and Queries*, 242 (1997), pp. 494-495; „Indefinite Articles in *Titus Andronicus*, Peele, and Shakespeare”, *Notes and Queries*, 243 (1998), pp. 308-310; „Determining Authorship: A New Technique”, *Research Opportunities in Renaissance Drama*, 41 (2002), pp. 1-15.

Emrys Joyce¹⁷ și, mai ales, formidabilul op *Shakespeare, Co-Author (Shakespeare, coautor)* de Brian Vickers¹⁸ au validat ipoteza coautoratului lui George Peele cu Shakespeare. Astfel, Bate s-a văzut nevoit să-și revizuiască punctul de vedere referitor la paternitatea lui *Titus Andronicus*; el nu s-a mulțumit, însă, doar să îmbrățișeze concluziile formulate de către distinșii săi confrăți, ci și-a adus și propria contribuție la soluționarea problemei paternității piesei, lansând ipoteza că între Peele și Shakespeare n-a existat o colaborare propriu-zisă, cu împărțirea concretă a unor sarcini componistice, ci că Shakespeare a revizuit un text inițial scris (sau cel puțin început) de către Peele. Bate și-a formulat concluziile referitoare la dubla paternitate a piesei încă din anul 2007, în ediția *in-folio* a integralei Shakespeare apărute sub egida celebrei Royal Shakespeare Company: „Studiile moderne au demonstrat în chip convingător, prin ample analize stilistice, că *Titus Andronicus* a fost începută de către un alt dramaturg, George Peele, posesor al unei educații clasice de înalt nivel și al unui gust pentru confruntările scenice grandioase, simetrice, rostite într-o retorică grandioasă.”¹⁹

Dacă Shakespeare a revizuit o primă versiune a lui *Titus Andronicus*, acest lucru se datorează fie faptului că Peele s-a îmbolnăvit, fie că a fost concediat de către compania care îi comandase piesa. Se știe că ultima piesă care îi fusese jucată (*Eduard I*) data din anii 1590–1591, că după 1594 n-a mai scris nimic și că a murit în 1596, bolnav de sifilis. Fapt este că doar primele 635 de versuri poartă amprenta lui stilistică²⁰. Se pare

17. Emrys Jones, „Reclaiming Early Shakespeare”, *Essays in Criticism*, 41 (2001), pp. 35-40.

18. Brian Vickers, *Shakespeare, Co-Author: A Historical Study of Five Collaborative Plays*, Oxford University Press, Oxford, 2002.

19. J. Bate și Eric Rasmussen, ed., *The RSC Shakespeare: Complete Works*, Macmillan, London and New York, 2007, p. 1618.

20. *Ibidem*, pp. 134-136.

că nici textul lui Shakespeare n-a scăpat de o revizuire ulterioară, datată în jurul anilor 1607–1608: scena cu uciderea muștei (III, 2) pare să fi fost scrisă de către unul dintre colaboratorii de mai târziu ai lui Shakespeare, John Fletcher sau, mai probabil, Thomas Middleton²¹. Iar Aaron este un succesori nu doar al ticăloșilor din piesele lui Marlowe, ci și un descendent direct al lui Muly Mahomet din *Bătălia de la Alacazar*²².

A doua piesă pe care o aducem în discuție este Henric al VI-lea, Partea întâi. În 1734, Lewis Theobald pune cel dintâi la îndoială paternitatea exclusivă a lui Shakespeare și observă că piesa abundă în aluzii mitologice, se abate frecvent de la adevărul istoric și are numeroase rime caduce, omogene – trăsături specifice compozițiilor lui Greene și Peele. În 1859, americanul Grant White dedică un amplu eseu paternității trilogiei *Henric al VI-lea*, opinând că „nu este deloc improbabil ca Marlowe, Greene, Peele și Shakespeare să fi colaborat la scrierea ei” și că, „la doi-trei ani după sosirea lui la Londra, undeva în intervalul 1587–1588, Shakespeare să-i fi ajutat pe Marlowe, Greene și, probabil, Peele să dramatizeze domnia regelui Henric al VI-lea”, iar Henry Chichester Hart, îngrijitorul ediției Arden Shakespeare publicate în anul 1909, arăta că „ne putem lesne imagina că Shakespeare a fost invitat să le dea o mână de ajutor lui Greene și Peele.”²³ Anterior, F. G. Fleay credea că

Marlowe a schițat intriga și a scris *Henric al VI-lea, Partea întâi* împreună cu Kyd (sau Greene), Peele și Lodge pentru Oamenii Reginei. În 1591–1592, aflați în pragul falimentului, Oamenii Reginei au vândut-o, împreună cu alte piese, Oamenilor Lordului Strange, care a montat-o în

21. *Ibidem*, pp. 145-146.

22. J. Bate, ed., Introduction, în *Titus Andronicus*, ediția 2018, p. 86.

23. <https://www.folger.edu/explore/shakespeares-works/henry-vi-part-1/appendix-authorship-of-henry-vi-part-1/>.

1592, cu adăugirile lui Shakespeare (scenele cu Talbot), drept o piesă nouă²⁴.

De multe ori flerul bate analizele sofisticate, realizate cu ajutorul programelor de calculator. În 1952, John Dover Wilson a întărit opinia precursorilor săi Theobald, White, Fleay și Hart, văzând în *Henric al VI-lea*, Partea întâi rodul colaborării lui Shakespeare cu „spiritele universitare” Nashe, Peele și Greene. Deși în anii 1980 misterul încă plana asupra identității coautorilor anonimi X și Y, îngrijitorii oxfordieni ai integralei Shakespeare de la 1985 recunoșteau că „Y poate fi legat de *Lochrine* [...] și ambii autori prezintă asemănări cu scrierile dramatice ale lui Robert Greene și George Peele.”²⁵

În aparatul critic al ediției Cambridge din 1990, Michael Hattaway a rezumat concluziile cercetării efectuate de Gary Taylor, la data aceea aflate într-un manuscris nepublicat: Taylor îi atribuia lui Thomas Nashe scenele I, 2 – I, 6; lui Shakespeare scenele II, 4; IV, 2 – IV, 7; unor autori neidentificați ferm restul scenelor; astfel, cel convențional numit X ar fi scris în colaborare cu Y scena I, 1 și de unul singur scenele II, 1 – II,3; II, 5, iar Y scenele III, 1 – III, 4; V, 1 – V, 5²⁶. În varianta publicată a studiului lui Taylor, X și Y aveau să fie identificați drept George Peele și Robert Greene²⁷. Ulterior, Brian Vickers a demonstrat, fără drept

24. Cf. Tucker Brooke, ed., *The First Part of King Henry the Sixth*, The Yale Shakespeare, Yale University Press, New Haven and London, 1918.

25. Stanley Wells, Gary Taylor, ed., *William Shakespeare: A Textual Companion*, Oxford University Press, Oxford and New York, 1987, p. 217.

26. Michael Hattaway, ed., Introduction, în *The First Part of King Henry VI*, The New Cambridge Shakespeare, Cambridge University Press, Cambridge, 1990, pp. 41-43.

27. Gary Taylor, „Shakespeare and Others: The Authorship of Henry VI, Part One”, *Medieval & Renaissance Drama in England*, Vol. 7 (1995), pp. 145-205, Rosemont Publishing & Printing Corp, DBA Associated University Presses.

de tăgadă, că Thomas Nashe este, într-adevăr, autorul întregului Act I și al mai multor scene, iar lista posibililor coautori îi include pe Peele, Greene, Kyd și un autor încă neidentificat. Ultimul „neidentificat” inclus pe lista coautorilor a fost nimeni altul decât Christopher Marlowe, recunoscut oficial drept o prezență puternică în întreaga trilogie *Henric al VI-lea*. Și iată cum cercetările din domeniul studiilor de paternitate demonstrează în chip convingător că epoca elisabetană a atins culmi neegalate în istoria teatrului englez datorită dublei relații dintre dramaturgii angajați atât într-o competiție acerbă, cât și într-un proces de colaborare greu de înțeles în lumea teatrului de azi, dar absolut firesc în industria cinematografică, o lume a divertismentului ce pune preț pe efortul colectiv al echipelor de scenariști.

GEORGE VOLCEANOV

Cuprins

George Peele

La gura sobei / 57

Mituri, magie și basme (re)povestite *La gura sobei*
– *Oana-Celia Gheorghiu / 9*

La gura sobei

Traducere și note de *Elena Ciobanu / 23*

Robert Greene

George-a-Greene, străjerul din Wakefield / 69

George-a-Greene, un amic al lui Robin Hood
– *Elena Ciobanu / 71*

George-a-Greene, străjerul din Wakefield

Traducere de Oana-Celia Gheorghiu
Note de George Volceanov / 87

Fratele Bacon și fratele Bungay / 143

Magie, eros și politică în drama elisabetană
– *Miruna Drăghici / 145*

Fratele Bacon și fratele Bungay

Traducere și note de George Volceanov / 189

Postfață: Înainte lui Shakespeare:

Peele și Greene – *George Volceanov / 245*